

TIEDETTÄ TALLEILLE

– HEVOSLAUMAN SOSIAALISET SUHTEET

Islantilaistutkijat tarkkailivat islanninhevoslaumaa, joka koostui 34 toisilleen tutusta hevosesta. Lauman sosiaalisen rakenteen huippu oli selkeästi aikuisten tammojen aluetta. Hevoset muodostivat ystävyysuhteita oman sosiaalisen luokkansa sisällä ja ne pysyttelivät mieluiten ystäviensä läheisyydessä. Lauma oli jakautunut kahteen alaryhmään, joista toisessa olivat aikuiset tammammat ja toisessa aikuiset ruunat ja nuoret hevoset. Jälkimmäisen ryhmän hevoset leikkivät keskenään, kun taas aikuiset tammammat eivät juurikaan leikkineet. Sukupuolten välinen ero oli merkittävä, ruunat leikkivät tammoja enemmän, niillä oli enemmän leikkikavereita ja ne olivat suosittumia leikkikavereina. Nuoret oriit suosivat toisia saman ikäisiä nuoria oriita leikkikavereinaan, kun taas nuoret tammammat leikkivät yhtä paljon sekä poikien että tyttöjen kanssa. Sosiaalinen suosituimmuus ei riippunut arvoasemasta laumassa, vaan ennemminkin yksilön luonteesta. Aggressioita ei juuri esiintynyt, itse asiassa niitä oli vähemmän kuin luonnollisessa laumassa. Kaikista aggressiivisimpia olivat nuoret tammammat.

Hevosen iällä oli selkeä vaikutus asemaan laumassa: vanhemmat eläimet olivat hierarkiassa korkeammalla kuin nuoremmat. Arvojärjestyksessä ylimpänä olevat tammammat eivät kuitenkaan olleet lauman vanhimpia tammoja. Alin arvoasema oli kahdella 2-vuo-

Islanninhevostutkimuksessa aikuiset tammammat ottivat oriin paikan ja saattoivat myös käyttäytyä orimaisesti: ne hyppivät toisten tammojen selkään ja suojelivat muita tammoja, joilla oli varsoja. Mielenkiintoista oli, että myös viimeisillään tiineenä olevat tammammat hyppivät toisten tammojen selkään. Selkäänhyppiminen ei liittynyt tammojen arvojärjestykseen, kun taas esimerkiksi orilaumassa vanhemmat oriit alistavat nuorempiaan hyppimällä selkään. Varsatammojen suojelua harrastivat eniten kaksi aikuista tammaa, joista toinen oli tiine ja toinen tyhjä. Aasitammoilla yllä kuvailtu orimainen käyttäytyminen on normaalia, mutta ne elävätkin luonnossa orittomissa tammalaumoissa.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella näyttäisi siltä, että oriit vaikuttavat laumassa tammojen käyttäytymiseen mm. estämällä niitä muodostamasta hoito- ja ystävyysuhteita toisiin tammoihin. Nuorten hevosten leikkiäkin niiden läsnäolo hillitsee, sekä oman lauman sisällä että lähialueiden laumojen välillä. Orittomassa laumassa myös vartiointi- ja suojeluvastuu jää tammoille, mikä näkyy niiden maskuliinisen käyttäytymisen lisääntymisenä.

MMM Ria Kuokkanen

Sigurjónsdóttir ym. 2003. Social relationships in a group of horses without a mature stallion. Behaviour 140, 783-804.

tiaalla orivarsalla ja yhdellä 1-vuotiaalla tammalla. Mitä lähempänä aikuiset tammammat olivat toisiaan arvojärjestyksessä, sitä enemmän ne hoitivat toisiaan. Ruuna- ja nuorisoryhmässä ei arvojärjestykseen perustuvia hoitosuhteita ollut. Sukulaissuhteilla oli myös merkitystä, sillä aikuisten tammojen ryhmässä toisiaan arvojärjestyksessä lähellä olevat ja enemmän toisiaan hoitavat olivat usein sukua keskenään.

Nykyään hyvin harva hevonen elää tai edes laiduntaa luonnollisessa oriin tai oriiden johtamassa laumassa. Aikaisemmat laumahierarkiaa selvittäneet tutkimukset ovat kuitenkin pääasiassa selvittäneet luonnossa elävien, villien tai vähän käsiteltyjen hevosten laumojen. Laumarakenteen ollessa luonnollisesta poikkeava myös hevosten käyttäytyminen muuttui. Aikuiset tammammat hoitivat toisiaan enemmän, kun oria ei ollut. Ystäviäkin oli enemmän kuin villien hevosten haaremilauman tammoilla, jotka viettävät eniten aikaa vieroitettujen varsojensa kanssa. Myös nuoret hevoset olivat sosiaalisesti aktiivisempia, kun laumasta puuttui kokonaan oriit.

